

JARMO ERONEN

Irti taantumasta lopettamalla tehottomuuden tukeminen

Suomen taloudellisen kasvun perustekijät, investoinnit ja vienti ovat taantuneet. Syitä on useita, kuten Euroopan markkinoiden lama, paino- ja konttoripaperien siirtyminen elinkaarensa alenevaan vaiheeseen, sekä kotimaisen hintakilpailukyvyyn heikkeneminen. Kasvun ylläpidon katsotaan yleisesti edellyttävän innovaatioiden pohjalta syntyviä uusia vientituotteita ja toimialoja mutta tämä tie näyttää hitaalta. Laajenevia aloja on ollut kaivosteollisuus, jonka nousu pohjautuu epämuodikkaasti luonnonvaroihin sekä ulkomaiseen pääomaan. Kun taloudellinen kehitys on jäänyt hitaaksi on kotimaista kysyntää ylläpidetty muun muassa julkisen vallan toimesta, mikä taas on johtanut talouskehitystä uhkaavaan velkaantumisen kasvuun. Sen pysäyttäminen on yksi lähiajan tärkeimpiä tehtäviä. Perusongelma on tässä poliittinen, koska poliittinen eliitti ostaa kannatusta suuntaamalla valtion tukea lähinnä työllistäviin toimiin, jolloin niiden yleinen hyödyllisyys ja tehokkuus saavat väistyä eri painostusryhmien etujen tieltä.

Tehokkuustavoitetta palvelisi nopeimmin sellaisten valtion menojen karsiminen, jotka kohdistuvat kilpailukyvyttömiä toimintojen ja alojen tukemiseen. Esimerkkejä tällaisesta löytyy maa- ja metsätaloudesta. Maatalouden tuki on valtiontalouden suuria menoeriä ja siinä on varaa karsimiseen. Metsätalous on myös sopiva säästökohde, koska sen yksi tavoite, puuston kasvun lisääminen, merkitsee nykyoloissa, joissa kasvu ylittää huomattavasti puun käytön, ylituotannon tukemista. Metsätalouden tuki kohdistuu useisiin toimintoihin, kuten alla oleva taulukko osoittaa.

Taulukko 1 Metsätalouden edistämiseen suunnattu valtion tuki v. 2008, miljoonaa euroa

Tuen kohde	Milj. euroa
Metsien hoito ja perusparannus	57
Metsäkeskusten valtionapu	45
Metsäntutkimuslaitoksen rahoitus	41
Energiatuet	13
Metsäalan koulutus	110

Koska metsien kasvu on jo vuosikymmeniä ylittänyt puun käytön ei kestävä puuntuotanto ole ollut uhattuna aikoihin. Silti v.2012 oli puuntuotannon kestävyden turvaamiseksi budjetoitu 62 miljoonaa euroa. Metsäkeskusten tehtävät ja niiden tarpeellisuus olisi syytä ottaa tarkastelun kohteeksi puun potentiaalisen yli- tuotannon oloissa. Puunjalostuksen taantuessa maassamme meillä on ilmeisesti runsaasti metsäalan ylikoulutusta, joten 110 miljoonan vuosimenoista on vara säästää. Säästömahdollisuudet metsätalouden tarpeettomasta tukemisesta voivat nousta jopa lähelle 200 miljoonaa euroa vuodessa. Aivan toista luokkaa ovat säästömahdollisuudet maataloudessa, jonka tuki oli v. 2012 yli 1,3 miljardia. Tästä kansallista tukea oli 522 miljoonaa, loput tulivat EU:n maatalousbudjetista. Maatalousyrittäjien ja turkistuuttajien lomitustoimintaan budjetoitiin 226 miljoonaa. Lisäksi on useita muita maaseudun tukimuotoja.

Myös ns. uusiutuvan energian tuki (97 miljoonaa v.2012) edistää pikeminkin tehotomuutta kun muistetaan, että muodikkaiden tuulivoimaloiden käyttöaste on tuulilojen vaihtelevuuden takia n. 20%. Myös energiäkäyttöön menevän pienpuun tehon korjuu tuskin on laajan tuen arvoista.

Myös Suomen kielipolitiikka edistää tehotomuutta uhraamalla melkoisia resursseja kilpailukykyä menetäneen kielen, ruotsin, tukemiseen mitä moninaisimmilla tavoilla. Kaksikielisyyden aiheuttamat kustannukset, jollaisia kilpailijamaissa kuten Ruotsissa ei juurikaan ole, täytyisi selvittää. Tietoa esimerkiksi koulutusmenojen jakautumisesta kieliryhmien välillä ei ole saatavissa. Monet seikat viittaavat siihen, että ruotsinkielisten julkisesti rahoitettujen toimintojen kustannusosuus ylittää huomattavasti ruotsinkielisen väestön osuuden maassa. Tähän

aiheeseen liittyy myös Ahvenanmaan kysymys, eli kuinka paljon Ahvenanmaa aiheuttaa valtiolle enemmän kustannuksia kuin tuottoja. Koska Ahvenanmaan nettorasitus mantereen veronmaksajille on ilmeisesti melkoinen (v.2012 siirrettiin 287 miljoonaa, josta ei ole vähennetty maakunnasta tullutta verokertymää) voi kysyä, olisiko edullista ruveta tukemaan Ahvenanmaan itsenäisyyspyrkimyksiä. Ruotsin kielien pakko-opinnot esimerkiksi korkeakouluissa ilmeisestikin pidentävät valmistumisaikoja, joiden lyhentämistä pidetään yhtenä keinona talouslamaa vastaan.

Yllä mainittujen säästökohteiden ongelma on niiden tabuluonne. Maatalouden tukeminen katsotaan perustelluksi muun muassa huoltovarmuuden ja maaseudun elinvoimaisuuden takia, joten siihen ei yksioikoisesti katsota voitavan soveltaa taloudellisia tehokkuuskriteerejä. Sama koskee metsänhoitoa. Kun metsänhoidon tavoitteena on metsien kestävä käyttö ja kun metsien katsotaan toimivan ilmatonmuutoksen hidastajana nauttii ns. ”hyvä metsänhoito” laajaa kannatusta eikä kustannusten säästämistä pidetä tärkeänä, jottei vaaranneta mainittujen jalojen tavoitteiden saavuttamista.

Tehottomat energiatuotantomuodot on julistettu ilmaston lämpenemistä estäviksi, joten niiden vastustaminen kustannustehottomuuden perusteella olisi tabun rikkomista. Ilmastonmuutoksen torjunnassa, jolla perustellaan sekä metsänhoitoa että uusiutuvia energiamuotoja, olisi valtionalouden kannalta tehtävä kustannus- hyötylaskelmia siitä, ovatko kustannukset hyötyyn nähden perusteltuja. Tällaisten laskelmien teko on vaativaa, joten päätösten pohjana on ilmeisen usein usko siihen, että toimitaan ihmiskunnan parhaaksi. Ruotsin kieli koetaan monilla tahoilla niin tärkeänä, että sen aiheuttamista kustannuksista puhumista voidaan pitää kielivä-

DISCUSSION

hemmistön oikeuksien ja pohjoismaisen yhteistyön sabotointina. Olisi kuitenkin vastattava kysymykseen, pitäisikö tabujen suojelemat kustannukset jättää koskemattomiksi ja jatkaa valtion velan kasvattamista.

Sellaisia menojen supistumahdollisuuksia, jotka eivät vaaranna elintärkeitä toimintoja tai kansallista kilpailukykyä löytyy muun muassa opetus- ja kulttuuriministeriön (menoihin budjetoitu 6,6 miljardia v. 2012) tai sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön (budjetoitu 12 miljardia) hallinnonaloilta. Viime mainittu rahoittaa muun muassa liikuntaa, jota luulisi voivan harjoittaa vaikka alalle budjetoitu 147 miljoonan euron tuki poistettaisi. Kulttuuri- ja koulutuspuolella olisi säästökohteita moninkertaisesti enemmän.

Korkealle koulutetun kansan voisi kuvitella keksivän vapaa-ajalle puuhaa ilman miljardiluokan valtion tukeakin. Yhtenä säästökohteen mainitaan joskus eduskunta (budjetoitu 143 miljoonaa 2012), jossa kansanedustajien määrä voitaisiin demokraattisten prosessien kärsimättä vähentää vaikkapa puoleen nykyisestä. Kustannussäästö olisi suhteellisesti pienempi.

Välttämätön valtion menojen supistaminen olisi ehkä suositeltavaa aloittaa erilaisista tuotanto- ja yritystuista, jotka markkinataloudessa heikentävät resurssiallokaation tehokkuutta. Monia koulutus- kulttuuri- ja sosiaalimenoja suojelevat erilaiset tabut, joista keskusteleminen olisi ensimmäinen tehtävä valtiontalouden vajerongelman ratkaisussa. ■